

МЕТОДИКА СЕМАНТИЗАЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Засвоєння лексики є ключовим елементом вивчення будь-якої іноземної мови. Проте вивчення слів супроводжується багатьма труднощами: багатозначністю, омонімією, відмінністю семантичних структур у порівнянні з рідною мовою. Тому учитель повинен відповідально підходити до вибору лексики та її презентації учням. Цій проблемі присвятили свої дослідження С. Ніколаєва, О. Савченко, В. В. Желязкова, С. Смоліна.

Мета статті - на основі проаналізованих досліджень науковців визначити основні способи семантизації лексичних одиниць англійської мови. Окреслити основні завдання формування лексичної компетентності учнів. Продемонструвати комплекс вправ для засвоєння лексичних одиниць у молодшій школі, з урахуванням психологічних особливостей учнів.

Навчання стає ключовою діяльністю людини у молодшому шкільному віці, що відіграє важливу роль у її психічному розвитку. Воно забезпечує засвоєння знань та навичок, формує цінності, свідомість, волю та пізнавальні здібності. Психологи вважають, що свідоме опанування знань і вмінь є суттю навчальної діяльності [6; с. 8].

Лексична компетентність (ЛК) – це здатність особи коректно формулювати власні думки та розуміти висловлювання інших людей завдяки комплексу взаємопов'язаних навичок, знань про лексику та її усвідомлення [3; с. 215].

Вивчення іноземної мови в школі не обмежується запам'ятовуванням словникового запасу. Важливою метою є формування іншомовної лексичної компетентності, яка є ключовою для успішного оволодіння іншомовною комунікацією [7; с. 16]. У перших-четвертих класах

школи першочерговим завданням є формування базових лексичних навичок, що є необхідною передумовою для розвитку іншомовної комунікативної компетентності на наступних етапах навчання. На цьому ступені відбувається засвоєння рецептивних (розуміння) та репродуктивних (відтворення) навичок у межах визначених тем і ситуацій, які відповідають віковим особливостям та інтересам учнів. Основу навчання складають мовленнєві зразки, а для

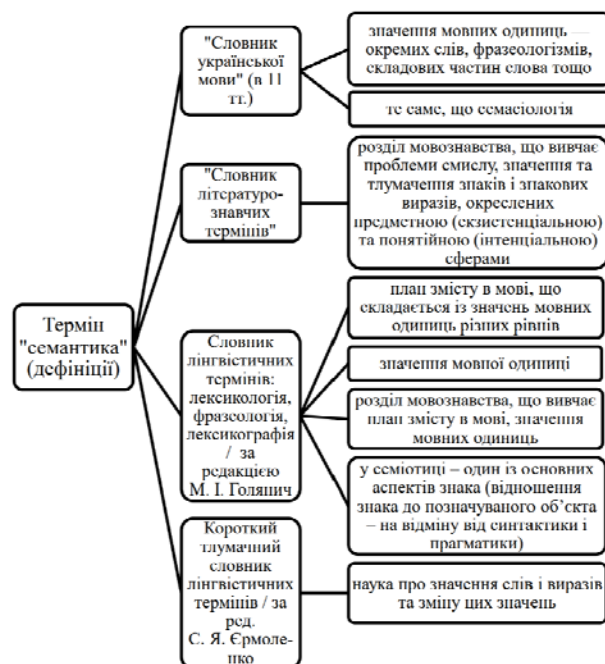

Схема 2

ефективності використовуються хорові вправи, ігри зі словами, наочність (малюнки, предмети) та різноманітні письмові завдання [7; с. 17].

Семантика – це лінгвістична наука, що займається вивченням смислового наповнення мовних одиниць, переважно природних мов, але інколи й штучних. Хоча визначення О. Селіванової, представлене в лінгвістичній енциклопедії, є сьогодні загальноприйнятим, трактуючи семантику як дослідження змісту мови, значення та смислу її знакових елементів та їхньої роботи в мовленні, лінгвісти не обмежуються лише ним і часто використовують інші дефініції (див. схему 2) [1; с. 9-10]

Поширена думка, що знання мови полягає лише в знанні лексики, однак справжнє володіння мовою визначається лексичними вміннями. Ці навички забезпечують використання вивчених слів та словосполучень у реальному спілкуванні. Отже, з цієї причини лексичні вміння є ключовим елементом змісту навчання іноземної мови, а їхнє становлення є безпосередньою метою опрацювання лексичного матеріалу. [4]

Розрізняють лише два основних види семантизації, а саме - безперекладні (неперекладні) і перекладні способи семантизації. Кожен з них відрізняється своєю характеристикою та має сильні і слабкі сторони. При виборі найефективнішого способу семантизації необхідно звертати увагу на специфіку слова, рівень та потреби учнів, а також класифікації викладача [2; с. 1-2].

Безперекладні методи включають:

наочна семантизація (використання предметів, зображень, жестів);

мовна семантизація (пояснення через контекст, ілюстративні речення, зіставлення з відомою лексикою – антонімами, іноді синонімами);

дефініція (опис значення новими словами іноземної мови), (анг.: a teenager – a person from 13 to 19 years of age);

тлумачення значення іншомовними засобами (анг.: sir – respectful term of address to a man).

Перекладні способи охоплюють:

однослівний переклад (анг. garden – сад, listen – читати);

багатослівний переклад (анг. run – бігти, їхати, йти, летіти, пливти);

переклад фразами;

пояснення значення іншомовного слова рідною мовою;

надання визначення іншомовної лексичної одиниці рідною мовою [5; с. 97].

Наведемо приклади вправ, які пов'язані із семантизацією лексики англійської мови для учнів молодшої школи.

Безперекладні способи семантизації слів.

Вправа 1.

Завдання: вчитель називає дієслово та показує цю дію, а учні повторюють. Наприклад: учитель каже: “Jump!” і стрибає, учні повторюють слово і стрибають. Пізніше можна використовувати гру “Simon says...”

Вправа 2.

Завдання: вчитель ставить декілька картинок відповідно до теми уроку(наприклад: fish, dog, cat, hamster), називає кожну та просить учнів закрити очі, ховає одну картку і просить учнів відкрити очі. Учні мають назвати ту картку якої немає.

Вправа 3.

Завдання: учень повинен показати слово жестами і рухами, інші учні мають відгадати слово. Потім вони міняються ролями.

Перекладні способи семантизації слів.

Вправа 1.

Завдання: перед учнями лежать перегорнуті картки, на кожній картці написане або англійське слово, або українське. Учні повинні знайти пару для кожного слова.

Вправа 2.

Завдання: вчитель називає слово (наприклад: “train”) і просить повторити учнів.

Таким чином, враховуючи ряд факторів, ефективність вивчення лексичних одиниць значною мірою залежить від правильно обраних способів семантизації – перекладних і безперекладних – а також від адаптації навчального матеріалу до рівня підготовки учнів. Для успішного оволодіння мовою учнями молодшої школи, необхідно поєднувати різні способи семантизації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Желязкова В. В. Семантика: теорія і практика: Навчально-методичний посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 180 с.
2. Лушик Ю.М., Пікулицька Л.В., Циганок Г.М. Презентація та семантизація лексики під час викладання російської мови як іноземної на початковому етапі. Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів V усеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Суми, 29-30 жовтня 2021 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. Випуск 5. Суми: Сумський національний аграрний університет. С 67-72.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич [та ін.] / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Методичний проект “Педагогічна майстерня”. URL: <https://metodproject2016.blogspot.com/2016/04/blog-post.html>
5. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-ге, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
6. Савченко О.Я. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра посібник. Київ: Педагогічна думка, 2014. 176 с.
7. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. Іноземні мови. 2010. №4. С. 16-23.